

Balla Tibor,¹ Padányi József²

Műszaki kiválóságok: kutnai és eörvistyei Zelenka Zoltán

Engineer Geniuses: Zoltán Zelenka

Zelenka Zoltán altábornagy (1884–1942) mindkét nagy háborúban részt vett. Harcolt az orosz és olasz hadszíntéren, tevékeny részese volt a felvidéki bevonulásnak. Harctéren szerzett tapasztalatait a Ludovika Akadémia tanáraként hasznosította, évekig parancsnoka volt a II. főcsoportnak. Műszaki tisztek százait oktatta és nevelte, akik közül számosan életüket adták a hazáért. Minden beosztásában műszaki tiszt maradt, aki a kötelességet és a bajtársiasságot tekintette vezérlő eszméjének.

Kulcsszavak: műszaki szemlélő, felvidéki bevonulás, Ludovikás Levente

Lieutenant General Zoltán Zelenka (1884–1942) fought in both of the world wars. He saw action first hand at the Italian and the Russian fronts, and later participated in the occupation of Upper Hungary in 1938. He utilized his combat experience as a teacher at the Ludovika Military Academy, he was the Head of the Second Chief Directorate for years. He had educated hundreds of military engineers, out of which many gave their lives in service of the nation. He remained military engineer in every position he fulfilled, and valued duty and camaraderie the most.

Keywords: military engineering inspector, occupation of Upper Hungary in 1938, Ludovika Levente

Bevezetés

Zelenka Zoltán 1884. március 7-én született a Nógrád vármegyei Losonc városában, kutnai és eörvistyei Zelenka Gyula ügyvéd és főügyész, valamint Svehla Mária gyermekeként, evangélikus vallású családban.³

¹ Kutatóprofesszor, Nemzeti Közszolgálati Egyetem Hadtudományi és Honvédtisztképző Kar, e-mail: balla.tibor@uni-nke.hu

² Egyetemi tanár, Nemzeti Közszolgálati Egyetem Hadtudományi és Honvédtisztképző Kar, e-mail: jozsef@uni-nke.hu

³ Hadtörténelmi Levéltár Budapest (HL) Tiszti anyakönyvi lapok (AKVI) 2864/1890.

1894 és 1898 között igen jó eredménnyel végezte a kassai császári és királyi katonai alreáliskolát, majd az 1898 és 1901 közötti években a császári és királyi katonai főreáliskola növendéke volt Mährisch-Weisskirchenben.

1901-től 1904-ig tanulmányait a bécsi császári és királyi Műszaki Katonai Akadémián folytatta, s jelesül fejezte azt be. Az utóbbi két tanintézményt teljesen díjmentes magyar állami alapítványi helyen járta ki. Szakmai ismeretei bővítése céljából 1910–1913 között a császári és királyi felsőbb hadmérnöki tanfolyamot végezte el Bécsben.⁴

Felesége 1919-től az 1889. augusztus 19-én, Budapesten született Góbi Mária Aranka volt, akitől 1929. május 31-én elvált.⁵ Magyar és német nyelven tökéletesen, angolul pedig jól beszélt és írt.

Katonai pályafutása

1904. augusztus 18-án avatták hadnaggyá, s katonatiszti pályafutását beosztott tisztként kezdte meg a császári és királyi 7. utászszázlój 2. századában Budapesten. 1909. november 1-jén főhadnaggyá nevezték ki alakulatánál. 1912. október 1-jén a budapesti kiegészítésű császári és királyi 4. árkászszázlójhoz helyezték át. 1913. november 1-jén a császári és királyi hadmérnök igazgatósághoz osztották be Trebinjében, amely talán a legfontosabb volt a Bosznia-Hercegovinában létrehozott igazgatóságok (Szarajevó, Mostar) közül. A város stratégiai fekvése és a körzetben épült erődrendszer miatt kiemelt figyelmet kapott a hadmérnöki támogatás.

kutnai és eörvistyei
Zelenka Zoltán

1. ábra: Zelenka Zoltán altábornagy (1884–1942)

Forrás: JACOBI 1938

⁴ SZAKÁLY 2001: 379.

⁵ HL 1942. HM Felülvizsgálati iratok 1940, HL HM 4. osztály 1942.

Zelenka feladata az volt, hogy megtervezze a Golo Brdo överődöt, és hadászati szintű utak építésében is részt vett. Az erőd kézzel faragott kőtömbökből épült, mellette kilenc ciszterna és egy istálló maradványai láthatók (2. ábra).

2. ábra: A Golo Brdo överőd maradványai

Forrás: <https://fort-net.org/objekt/fortress-golo-brdo/?lang=en>

A hadmérnök törzskari tiszték között több magyar származású műszaki tiszt szolgált, akik szép karriert futottak be a hadseregben: Szederjei Elemér ezredes (később altábornagy), tannenriedi Kaunz János alezredes (később altábornagy), Szakatsits Viktor ezredes, Szabó Károly őrnagy (később ezredes), vitéz dalnokfalvi Bartha Károly őrnagy (később altábornagy), nagybaconi Keresztes Kálmán, Ottopál Sándor százados (később ezredes), dálnoki Kováts Gyula tábornok; Schindler Szilárd százados (később altábornagy), vitéz Falkay (Fillinger) Gyula százados (később tábornok).⁶

A Trebinje feletti hegyeket a mai napig uralja a Strač nevű erőd, amely szintén a védelmi rendszer része volt. A méteres kövekből épített erődben a leírások szerint 365 szobát alakítottak ki. Ez volt a Monarchia második legnagyobb katonai erődítménye. Az erődítményt két 100 mm-es ágyúval, két kisebb ágyúval, 24 géppuskával és 12 reflektorral szerelték fel. Az épület tetejére négy acélkupolát terveztek – félig falazott, félig kőbe vésett formában. Strač építése soha nem fejeződött be, mivel Montenegró 1916-ban kapitulált, így a tervezett négy kupolából kettő készült csak el (3. ábra).⁷

Az első világháború kitérője után, 1914. november 1-jén beosztásában vezérkari századosná nevezték ki. A háború első három évében különböző műszaki beosztásokban szolgált, 1915. május 1-jétől már a császári és királyi hadmérnöki törzs tagjaként. 1914-ben közreműködött Pétervárad erődítési munkáinál és a Száva menti védelmi harcokban, Zimony és Belgrád térségében. 1915-ben a bánsági erődépítési igazgatóságnál a Béga vonalának erődítési munkáit vezette, majd Belgrád 1915 októberében történt elfoglalása után, 1916. februárig a belgrádi hídfő kiépítésénél kapott feladatokat.

⁶ JACOBI 1938: 34.

⁷ Panzerwerk „Strač” near Trebinje, Bosnia and Herzegovina, Lásd: <https://bit.ly/3HdiAze>

3. ábra: A Strac nevű erőd romjai ma is impozáns látványt nyújtanak

Forrás: <https://fort-net.org/objekt/fortress-strac/?lang=en>

1916-tól szolgált Orosz-Lengyelországban, a Visztula-vonal erősítését vezette a Novo-Alexandria-i szakaszon. Itt a védelmi állás első vonala, egy, a Visztula folyót közvetlenül tűz alatt tartó betonozott géppuska- és figyelőállásból állt, amely mögött a tulajdonképeni védelmi árokrendszer húzódott, tüzérségi megfigyelővel, nyitott géppuskaállásokkal és a megszálló csapat részére megfelelő óvóhelyekkel. A védőállás előtt egy 10 méter széles, 8 drótfalból álló, összefüggő, törtvonalban vezetett vaskarós drótakadály volt, amelynek egyes akadályágait az állásból oldalozó géppuskatűz fedezte. Az építkezéshez szükséges, jelentős mennyiségű építőanyag egy részét (faanyag) a helyszínen termelték ki, viszont a vasat, drótot és cementet az anyaországból szállították ki.⁸

Később Brodynál a 106. hadosztálynál, illetve a 15. porosz Landwehr hadosztálynál mint árkász század- és utászcsoporthadparancsnok szolgált. Ezen a szakaszon az jelentette a nehézséget, hogy a védőállás mocsaras talajban vezetett, ahol az ásás csak helyenként volt lehetséges, így árok helyett feltöltés szolgált mellvédül és a föld alatti építmények helyett gránátálló betonozott géppuskaállások, figyelő- és óvóhelyek épültek.⁹

1917. május 15-től a magyar királyi 74. honvéd gyaloghadosztály műszaki törzstisztjeként és az árkászszázad parancsnokaként tevékenykedett az olasz hadszíntéren, ahol részt vett az osztrák–magyar hadsereg, 1918 júniusában lezajlott utolsó nagy offenzívájában, Dél-Tirolban. 1918 augusztusától, 1918 novemberéig a 74. hadosztállyal állásharcot folytatott az olasz fronton a Monte Sisemol-szakaszon.¹⁰

⁸ JACOBI 1938: 41.

⁹ JACOBI 1938: 41.

¹⁰ HL AKVI 2864/1890.

1919. augusztus 1-jén belépett a Nemzeti Hadseregbe, s a budapesti Hadügyminisztérium 5. osztályán szolgált beosztott tisztként. 1919. augusztus 15-étől 1922. szeptember 1-jéig a műszaki szolgálat, a hídépítés, az utásztan, az erődítés és a csapatpedagógia tanára, valamint tanulmánycsoport-vezető volt a budapesti magyar királyi Honvéd Ludovika Akadémián. 1922-ben a Ludovika aligazgatói posztját is betöltötte.¹¹

1920. szeptember 1-jén (1918. szeptember 1-jei ranggal) vezérkari szolgálatot teljesítő őrnaggyá és ugyanaznap alezredessé, 1924. május 1-jén pedig ezredessé nevezték ki.

1922 és 1925 ősze közötti beosztásairól nem áll rendelkezésre korabeli forrás. 1925. október 1-jétől a Honvédelmi Minisztérium 1. osztálya műszaki alcsoportjának vezetője volt Budapesten. 1928. szeptember 10-től a Honvédelmi Minisztérium 1/c osztályának vezetőjeként szolgált Budapesten. 1931. május 1-jétől a Honvédelmi Minisztérium 1/c osztályának létszámfeletti állományába osztották be. 1931. július 1-jén a budapesti magyar királyi Honvéd Ludovika Akadémia állományába került. 1931. szeptember 1-jén a Ludovika Akadémia műszaki részének parancsnokává, 1931. november 1-jén pedig a Ludovika Akadémia II. főcsoportjának parancsnokává nevezték ki.¹²

Ebben a főcsoportban folyt mindazon ludovikások képzése, akik a honvédség műszaki, híradó, vonat- és gépkocsicsapataihoz készültek. Fontos itt is hangsúlyozni, hogy a két főcsoport továbbra is egy intézményt alkotott, azonos képzési és nevelési elvekkel.

1932. május 1-jén vezérőrnaggyá (korabeli elnevezéssel tábornokká) nevezték ki beosztásában. 1934. január 17-én felmentették a Ludovika Akadémia II. főcsoport parancsnoki teendőinek ellátása alól. 1934. február 1-jétől a Magyar Királyi Honvédség főparancsnoka mellé beosztott műszaki szemléllőként tevékenykedett, és megbízták a Legfelsőbb Honvéd Törvényszék elnöki teendőinek ideiglenes ellátásával is. 1936. november 1-jén a kormányzó altábornaggyá nevezte ki szolgálati beosztásában.

Ezekben a beosztásaiban igen élénk társadalmi életet élt. Olvasva a korabeli sajtó tudósításait, szinte minden nevezetesebb katonai és társadalmi eseményen részt vett (4. ábra). A kormányzó születésnapját¹³ és névnapját¹⁴ mindig a protestánsokkal ünnepelte, megtekintette a hadsereg evezős és a folyambajnoki úszóversenyt (1934),¹⁵ részt vett a világháborúban hősi halált halt tüzerek emlékművének avatásán (1937),¹⁶ de kötelességének tartotta, hogy figyelemmel kísérje a Budapesten rendezett gázmentési és tűzoltó gyakorlatot is.¹⁷

¹¹ DEZSÉRI BACHÓ 1930: 983.

¹² A Ludovika Akadémián az 1931-es tanévtől a fegyvernemi képzéseket két külön főcsoportba szervezve folytatták. A Ludovika Akadémia I. főcsoportjában a gyalogos-, lovas- és tüzérisztképzés zajlott, míg a műszaki csapatok, híradók, vonatsapathoz tartozók, folyamőrök képzése a Ludovika Akadémia addigi Műszaki Csoportjából létrejövő Ludovika Akadémia II. főcsoportjában folytatódott. Az intézményt az egykori budapesti császári és királyi gyalogsági hadapródiškola Hűvösvölgyben található épületében helyezték el.

¹³ *Budapesti Hírlap*, 1937. június 19. 1.

¹⁴ *Esti Kurír*, 1937. december 7. 1.

¹⁵ *Budapesti Hírlap*, 1934. július 1. 15.

¹⁶ *Magyar Katonai Szemle*, 1937. október 20.

¹⁷ *Pesti Napló*, 1938. október 9. 7.

A tábornoki kar hagyományos Miklós-napi díszbédjének résztvevői a Tiszti Kaszinóban. Az első sorban középen ül József kir. herceg tábornagy, mellette balra vitéz Bartha Károly honvédelmi miniszter, vitéz Denk Gusztáv lov. tábornok, Zelenka Zoltán altábornagy, jobbra Werth Henrik, a honvéd vezérkar főnöke, vitéz Sónyi Hugó, a honvédség főparancsnoka és vitéz Zách Emil altábornagy.

4. ábra: Névnapi rendezvény, bal szélén ül Zelenka Zoltán altábornagy

Forrás: Képes Pesti Hírlap, 1938. december 8.

1938. november 6-án cselekvő részese lett a felvidéki bevonulás előkészítésének. Medve község közelében – műszaki szemlélőként – személyesen irányította a hídverési munkálatokat, amely hidakon a Magyar Honvédség alakulatai megkezdtek az átkelést. De a szomorú kötelességből is kivette a részét, amikor 1939. március 14-én, a hősi halált halt Kiss Ernő utászfőhadnagy temetésén vett részt.¹⁸

Elöljárói 1926 és 1934 között kiválóra, 1935-től 1939-ig pedig igen jóra minősítették szakmai teljesítményét a Magyar Királyi Honvédségen belül. 1938–1940 között a Honvédelmi Minisztérium törzstiszti becsületügyi tanács elnöki teendőit is ellátta. 1940. február 1-jén műszaki szemlélői beosztásából felmentették, majd három hónap szabadságot engedélyeztek számára. 1940. május 1-jén helyezték nyugállományba,¹⁹ azt követően Budapesten, a II. kerület Margit körút 39. I/4. alatt lakott. Nyugdíja havi 832 pengőt tett ki. 1942. február 18-án hunyt el májdaganat és szívgyengeség következtében Budapesten, a XII. kerületi Királyhágó út 1. alatt.²⁰ 1942. február 20-án a budapesti Farkasréti temetőben temették el, ahol a 803-as jelű fülkék közül a 238-as számúban alussza örök álmát. Haláláról a korabeli lapok is megemlékeztek.

Kiváló szakmai képességeit, tehetségét számos osztrák–magyar és magyar kitüntetés adományozásával is elismerték pályafutása során. 1908. december 2-ától a Katonai Jubileumi Keresztet, 1913-tól az 1912–13. évi Mozdósítási Keresztet, 1915. május 12-étől a Bronz Katonai

¹⁸ Pesti Napló, 1939. március 15. 10.

¹⁹ SZAKÁLY 2020: 100–101.

²⁰ HL 1942. HM 4. osztály 1942.

Érdemérmét hadiszalagon (majd később kardokkal), 1916. május 14-től az Ezüst Katonai Érdemérmét hadiszalagon (később kardokkal), 1917. november 1-jétől a Katonai Érdemkereszt III. osztályát hadidíszítménnyel és kardokkal, 1924. augusztus 18-tól a Tiszti Katonai Szolgálati Jel III. osztályát, 1927. november 23-tól a Kormányzói Dicsérő Elismerés Magyar Koronás Bronzérmét vörös-fehér szegélyes smaragdzöld szalagon, 1930. január 3-ától a Magyar Háborús Emlékérmét kardokkal és sisakkal, 1930. november 11-étől a Kormányzói Dicsérő Elismerés Magyar Koronás Bronzérmét, szalagján az Osztrák Császári Vaskorona Rend III. osztálya hadidíszítménnyel és kardokkal miniatűrjével, 1932. január 29-étől a Magyar Érdemkereszt III. osztályát, 1932. április 7-étől a Károly Csapatkeresztet, 1934. augusztus 18-ától a Tiszti Katonai Szolgálati Jel II. osztályát, 1937-től a Magyar Érdemrend középkeresztjét, 1940. augusztus 16-ától a Magyar Érdemrend középkeresztjéhez a csillagot, a külföldi kitüntetések közül pedig 1935. január 25-étől az Osztrák Háborús Emlékérmét kardokkal viselhetette.

Magyarország kormányzója kitüntetései mellett 1930. október 27-én régi magyar nemesiségének igazolása mellett, a kutnai és eörvistyei nemesi előnév használatát is engedélyezte számára.

Elismerései, közéleti tevékenysége

Egyetlen írásmű köthető a nevéhez: *A műszaki vezetés szervezete a világháborút megelőző időben és a világháborúban*, amely Jacobi Ágost *Magyar műszaki parancsnokságok, csapatok és alakulatok a világháborúban* című könyvében jelent meg.²¹

Ugyanakkor több feljegyzést is találunk arról, hogy a kutatás, a tudományos jellegű munka nem állt távol tőle. Amikor a Ludovika Akadémián szolgált, egyik kezdeményezője volt a Levente-újság létrehozásának „a Levente-kör megismertetése és munkásságának megörökítése céljából”.²² Ezen túlmenően is aktív részese és támogatója volt a Ludovikán folyó önképzőköri munkának, hiszen egyrészt a Levente-kör tanárelnöke volt, másrészt maga is gyakorta előadott a rendezvényeken. A hadtudományi osztály rendezvényén előadást tartott a várak feladatáról, az átkelések kierőszakolásáról és a légi forgalom jövőjéről.²³

Azt, hogy mennyire szíven viselte ezt a kezdeményezést, mutatják azok a gondolatok, amelyeket a *Ludovikás Levente* útjára indításának 10. évfordulóján vetett papírra, már tábornokként:

„A Ludovikás Levente a folyó évben 10 éves múltra tekinthet vissza. A Ludovika Akadémia Levente-körének 1921 decemberében tartott, második alakuló közgyűlésén, mint a Levente-kör akkori tanárelnöke, az irodalmi osztály javaslatára bejelentettem, hogy most már elérkezettnek látom annak az idejét, hogy a Levente-kör munkálataival – folyóirat alakjában – a nyilvánosság elé lépjen, mert a munkák mind tárgykör, mind pedig tartalom tekintetében megállják a nyilvánosság tüzét. Az eredeti elgondolás szerint ez a folyóirat havonta, esetleg negyedévenként jelent volna meg. Azonban, sajnos, a tetemes előállítási költségek és az igen

²¹ JACOBI 1938: 34–41.

²² *Ludovikás Levente*, 1922. 1. évf. 7.

²³ *Ludovikás Levente*, 1922. 1. évf.

nehéz gazdasági helyzet miatt – az első évet kivéve, amikor két szám jelent meg – csak, mint évkönyv – mint a Levente-kör egy évi munkájának összefoglalása – léphetett a nyilvánosság elé. 1922. óta a Ludovikás Levente minden évben megjelenik és hirdeti, hogy a Ludovika Akadémiában a szakoktatás és a sporttevékenység mellett a szabad önképzésre is nagy gondot fordítunk. Hirdeti azt, hogy a levetegondolatnak az 1920. évben elvetett magja ma már életerős fiatal fává fejlődött, amelynek kézzelfogható, a gyakorlatban mélyreható eredményeit a Magyar Katonai Szemlében megjelenő azon fiatal tisztek által írt kiváló cikkekben is láthatjuk, akik a Ludovika Akadémia Levente-körének voltak lelkes tagjai, s ebben a körben tanulták meg az önzetlen munkásságot; itt ismerték meg a szellemi továbbképzés fontosságát; itt tanulták meg a szépért való lelkesedést, s az élet örömeihez a saját eredményes szellemi munkásságuk által előidézett lelki gyönyör hozzákapcsolását. A jelen kor sivárságában és anyagiasságában nagyjelentőségű dolog, hogy vannak még lelkes, ideálisan gondolkodó fiatal tisztek, akik az életet nemcsak az egyéni haszon szemszögéből nézik, hanem akik lelkes, önzetlen munkával elsősorban a Haza és a köz érdekeit szolgálják. Ennek a célnak érdekében működött és fog a jövőben is működni a Ludovika Akadémia Levente-köre, ahol összetömörül az a lelkes gárda, amely az akadémia ifjúságának – tanári vezetés mellett való –szellemi irányítására hivatott.”²⁴

A II. főcsoport élén is kiemelt figyelmet fordított a ludovikások önképzésének támogatására. 1932-ben, amikor a tanév zárásaként pályadíjakat és jutalmakat adott át az önképzőkör legjobbjainak, így fogalmazott: „... e tárgyakat a kör nem fizetségként adja, mert hiszen az igazi levente munkájáért nem vár, sőt el sem fogad ellenszolgáltatást, hanem arravalók a jutalmazások, hogy a nyertesek egész életükben emlékezzenek azokra az eszményi célkitűzésekre, melyeket a kör számukra kijelölt.”²⁵

Zelenka Zoltán altábornagynak kiemelkedő szerepe volt a két világháború közötti magyar műszaki honvédtisztképzés alapjainak lerakásában és további tökéletesítésében, továbbá az önálló honvéd műszaki fegyvernem megszervezésében és fejlesztésében. A szakma iránti elkötelezettségét és szeretetét mutatja az is, hogy tagja lett az Országos Háborús Műszaki Emlékmű Bizottságnak, amely nem kevesebbet tűzött a zászlajára, mint a műszaki kar hősi halottjaira emlékező, méltó emlékmű felállítását. Az emlékmű helyéül a székesfőváros a bizottság kérelmére a Gellért-hegy déli lejtőjének dunai szélén, a sziklatemplom felett levő nagyobb sík területet jelölte ki, úgy hogy a pályázatot is erre a helyre írták ki, 50 000 pengő előállítási költséggel. A pályázaton, amelyről 1933 őszén döntöttek, az első díjat Márton Ferenc és Siklódy Lőrinc pályaterve kapta, egy körülbelül 20 m magas, egyszerű kőpillérből áll, csúcsán a kettős kereszttel, előtte egy áós műszaki katona, amint az ellenségre tör. A talapzat két oldalán domborművek ábrázolják a műszaki csapatok harci tevékenységét. A szobor és a domborművek, valamint a kereszt bronzból készülnek, az egész építmény kő. A kivitelezési munkálatokat 1934 legelején kezdték volna meg.²⁶

²⁴ *Ludovikás Levente*, 1932, 9. évf. 49.

²⁵ *Ludovikás Levente*, 1932, 9. évf. 109.

²⁶ LIBER [é. n.]: 440.

Érdekes apróság, hogy 1935. március 15-én – demonstrálva azt, hogy a katonai-műszaki szakma határokon túlmutatva őrzi az együvé tartozás gondolatát – együtt koszorúzott az akkori osztrák katonai attaséval, Oskar Regele ezredessel.²⁷ Azzal az osztrák műszaki tiszttel, aki katonai pályáját hadnagyként a császári és királyi 1. utászászlóaljban kezdte Pozsonyban, olyan magyar műszaki tisztekkel szolgálva együtt, mint Jacobi Ágost, Molnár Pál vagy Roth Frigyes.

Zelenka Zoltán altábornagy nevéhez nem fűződnek harctéri hőstettek, találmányok, tudományos kutatás. Tette a dolgát, ahogy egy műszaki tiszthez az méltó. Nevét mégis megőrizte az emlékezet, hiszen műszaki tisztek százait oktatta és nevelte, bocsátotta útnak, felkészítve őket arra a szép, de nagyon nehéz feladatra, amelyet a haza védelme jelent.

Irodalomjegyzék

Budapesti Hírlap, 1934. július 1.

Budapesti Hírlap, 1937. június 19.

DEZSÉRI BACHÓ László szerk. (1930): *A magyar kir. Honvéd Ludovika Akadémia története*. Budapest: A magyar kir. Honvéd Ludovika Akadémia.

Esti Kurír, 1937. december 7.

Hadtörténelmi Levéltár Budapest, Tiszti anyakönyvi lapok 2864/1890.

Hadtörténelmi Levéltár Budapest, HM Felülvizsgálati iratok 1940.

Hadtörténelmi Levéltár Budapest, HM 4. osztály 1942.

JACOBI Ágost szerk. (1938): *Magyar műszaki parancsnokságok, csapatok és alakulatok a világháborúban*. Budapest: Közlekedési Nyomda Kft.

Képes Pesti Hírlap, 1938. december 8.

LIBER Endre [é. n.]: *Budapest szobrai és emléktáblái*. Budapest.

Ludovikás Levente, 1922. 1. évf.

Ludovikás Levente, 1932. 11. évf.

Ludovikás Levente, 1935. 14. évf.

Magyar Katonai Szemle, 1937. október 20.

Pesti Napló, 1938. október 9.

Pesti Napló, 1939. március 15.

SAKÁLY Sándor (2001): *A magyar katonai felső vezetés 1938–1945*. Budapest: Ister.

SAKÁLY Sándor (2020): A magyar királyi Honvéd Ludovika Akadémia II. főcsoport, majd jogutód intézményei parancsnokai (1931–1945). *Honvédségi Szemle*, 148(6), 95–110. Online: <https://doi.org/10.35926/HSZ.2020.6.8>

²⁷ *Ludovikás Levente*, 1935. 14. évf. 100.